

Grønne Områder, Aarhus Kommune
Att: Carsten Monsrud
Karen Blixens Boulevard 7

10. august 2026
Side 1 af 22

Afgørelse om, at genopretning af naturlige hydrologiske forhold i Moesgaard Skov og Fløjstrup Skov ikke er omfattet af krav om miljøvurdering

Aarhus Kommune, Grønne Områder (herefter omtalt som ansøger) har den d. 4. december 2025 indgivet en ansøgning om screening for miljøvurderingspligt i henhold til miljøvurderingsloven til Aarhus Kommune, VVM og Landskab (herefter omtalt som Aarhus Kommune) om genopretning af naturlig hydrologi i Moesgård Skov og Fløjstrup Skov. Senest opdaterede ansøgning er frem sendt 5. marts 2026.

Afgørelse

Det er Aarhus Kommunes afgørelse, at det ansøgte projekt ikke er omfattet af krav om miljøvurdering og tilladelse, jf. §21 i lov om miljøvurdering. Projektet kan således gennemføres uden udarbejdelse af en miljøkonsekvensrapport og uden kommunens tilladelse efter miljøvurderingsloven, jf. lovens § 15.

Projektet berører følgende matrikler:

- 34a, Marselisborg, Århus Jorder
- 28a, Marselisborg, Århus Jorder
- 22, Marselisborg, Århus Jorder
- 1e, Moesgård Hgd., Mårslet

Aarhus Kommune har ikke udarbejdet en væsentlighedsvurdering iht. habitatbekendtgørelsen, idet projektet vurderes at være direkte forbundet med eller nødvendigt for Natura 2000-områdets forvaltning og dermed ikke er omfattet af kravet om vurdering jf. habitatbekendtgørelsens §6, stk. 1.

Aarhus Kommunes afgørelse er foretaget på baggrund af ansøgers oplysninger om projektet samt de modtagne høringssvar.

Afgørelsen om, at projektet ikke skal miljøkonsekvensvurderes, begrundes med, at projektet efter en vurdering af kriterierne i lovens bilag 6 ikke antages at kunne påvirke miljøet væsentligt, herunder, at projektet er i overensstemmelse med Natura 2000-plan 2022-2027 for Giber Å, Enemærket og Skåde Havbakker nr. N234/H234, hvor et af de overordnede mål er, at der ved ophør af afvanding i skov prioriteres udvikling af våde skovnaturtyper frem for skovnaturtyper tilknyttet tør bund.

Teknik og Miljø
By og Natur
Aarhus Kommune

VVM og Landskab
Karen Blixens Boulevard 7
8220 Brabrand

Sag: GEO-2025-008964

Sagsbehandler:
Emilie Pedersen

Aarhus Kommune har ved afgørelsen lagt særlig vægt på, at projektet:

10. august 2026
Side 2 af 22

- Genskaber den naturlige hydrologi i skoven ved at skabe større og flere vådområder, og dermed øger skovens biodiversitet,
- Ikke kan medføre en væsentlig emission af støj og emissioner til luft, spildevand, affald eller risiko for jordforurening fra projektet,
- Ikke medfører nedsivning af forurenende stoffer, som vil kunne medføre en påvirkning af jord, grundvand og recipient,
- Understøtter udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området nr. 234 Giber Å, Enemærket og Skåde Havbakker ved at opprioritere udviklingen af den våde natur over den tørre natur og bilag IV-arter samt
- Ikke hindrer opfyldelse af vandområdeplanernes målsætning.

Aarhus Kommunes uddybende bemærkninger til vurderingen fremgår af efterfølgende screeningsnotat.

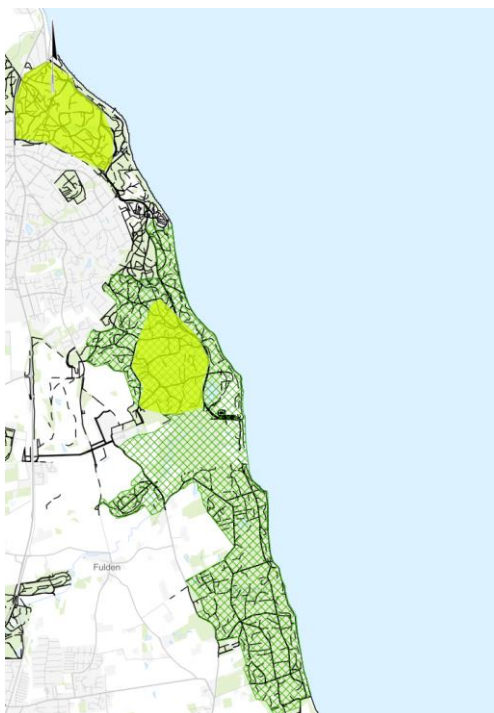
Afgørelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet, inden tre år efter den er meddelt, eller ikke har været udnyttet i tre på hinanden følgende år, jf. miljøvurderingslovens § 39.

Beskrivelse af projektet

Projektet har til formål at genskabe den naturlige hydrologi samt lave biodiversitetsforbedrende tiltag i Moesgård Skov og Fløjstrup Skov (Billede 1). Det udføres i Natura 2000-området nr. 234 Giber Å, Enemærket og Skåde Havbakker, som er en del af det sammenhængende skovområde langs kysten syd for Aarhus.

10. august 2026
Side 3 af 22

Billede 1. Oversigtskort med markering af projektområde (lysegrønne felter).

I 2024 blev der foretaget 27 punktlukninger primært i Fløjstrup Skov (fase 1), som en del af projektet Urban Life Circles. Projektet slutter i 2027.

I Marselisborgskovene er det primære at forbedre biodiversiteten ved hjælp af forskellige virkemidler: etablering af lysninger, veteranisering af træer for at skabe mere dødt ved og lukke grøfter for at skabe flere og større vådområder. En stor del af Marselisborgskovene er Natura 2000-område. Ved at tilbageholde mere vand i skovbunden er det ansøgers forventning at der bliver flere elle- og askemoser og flere vandhuller til glæde for blandt andet padderne i området.

I fase 2 peges på 25 steder i den nordlige del af Marselisborgskovene, hvor der kan skabes flere moser og vandhuller ved at lukke grøfter – enten i form af punktlukninger eller lukning af større grøfte-strækninger. Ansøger oplyser, at anlægsarbejdet er planlagt til at blive udført i perioden august 2026 til maj 2027. Projektet er sidste fase, og der planlægges ikke flere lukninger af grøfter i det overordnede projekt.

Lukning af grøfter

Projektet omfatter to typer af tiltag:

Lokal lukning af grøft: Herved lukkes en eksisterende grøft i et enkelt punkt eller over en kort strækning. Lukningen foretages enten med eksisterende materialer, hvis egnede materialer er til rådighed, eller der tilkøres ler eller råjord til at lave en prop. Lukningen tilpasses terrænet ved brug af lokale materialer.

10. august 2026
Side 4 af 22

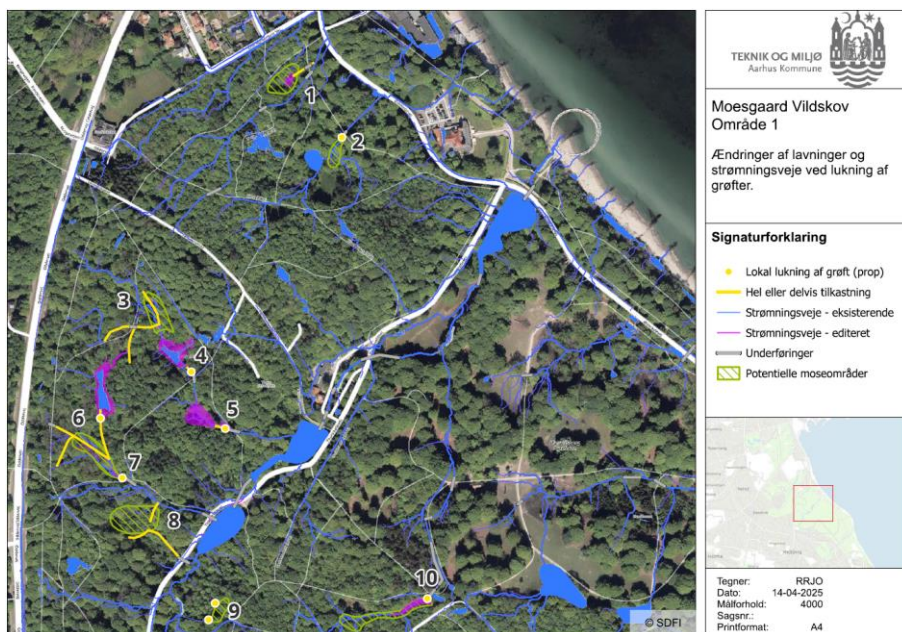
Hel eller delvis tilkastning: Med dette tiltage foretages der en hel eller delvis tilkastning af kunstigt etablerede grøfter. Typisk vil der ligge opgravede materialer langs med grøfterne og disse anvendes til at tilkaste grøften og udjævne til et naturligt udseende terræn. Tilkastningerne foretages så vidt muligt i hele den markerede længde, men lokale adgangsforhold kan betyde at delstrækninger må undlades.

Ved begge typer af tiltag foretages der en forudgående oprensning af grøfterne for at skabe kontakt til fast bund. Herved minimeres sandsynligheden for at der vil være sekundære strømningsveje under terræn i de opfyldte grøfter. Oprensede materiale lægges tilbage i grøfterne ovenpå opfyldningen.

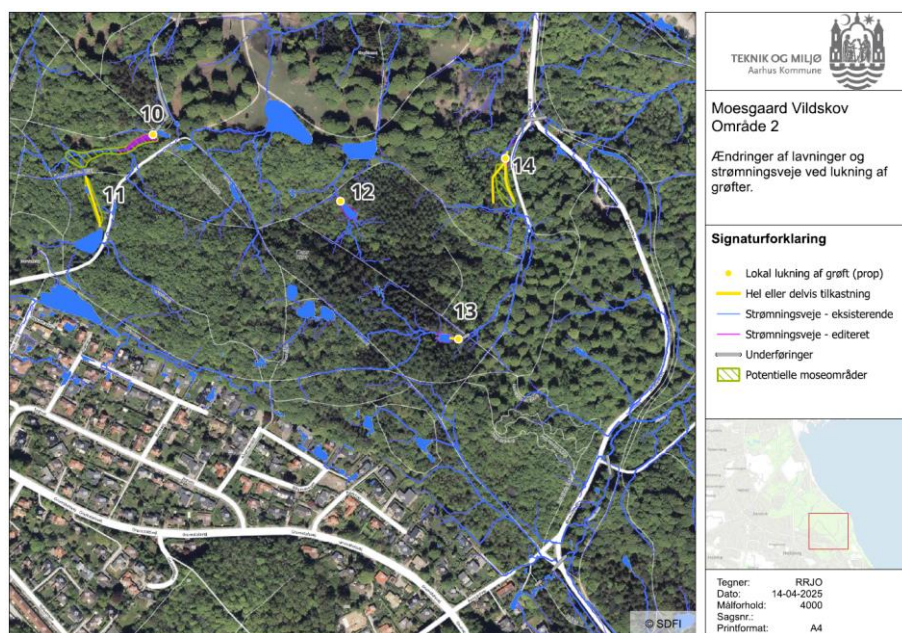
Mange steder kan der skabes mere vand i skovbunden ved at lukke grøfter ved at påfylde tidligere opgravet jord på en strækning på 4-5 meter (punktlukninger) – først foretages dog en opgravning af blade og andet organisk materiale i grøften. Nogle steder vil der være behov for at tilføre ler for at lave en prop for at tilbageholde vandet. Andre steder ønsker ansøger at lave en mere naturlig hydrologi ved at lukke hele grøfter med tidligere opgravet jord. Det fremgår af del-beskrivelserne i bilaget 'Moesgaard Vildskov beskrivelse', hvad der skal ske de enkelte steder.

10. august 2026
Side 5 af 22

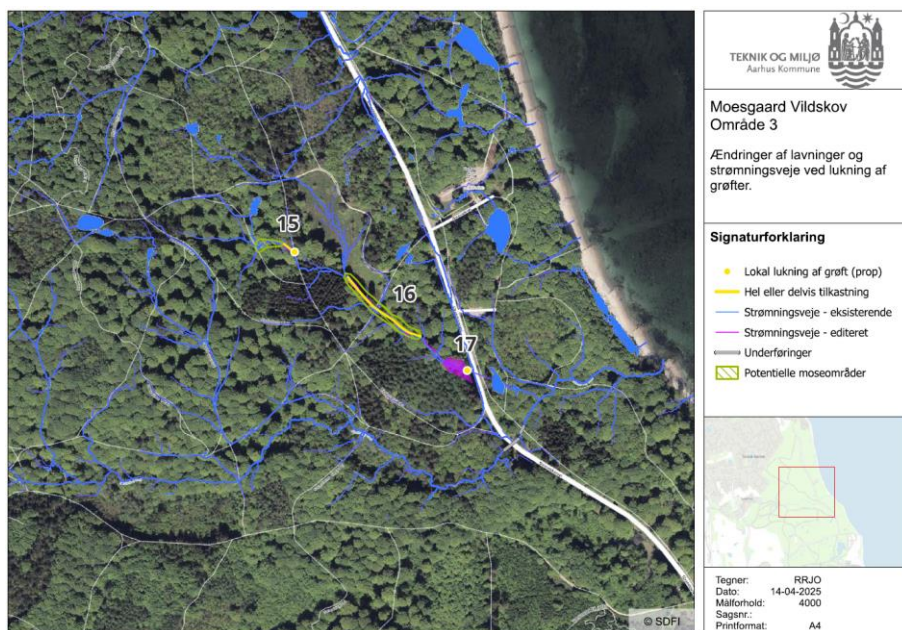
Billede 2. Den nordlige del af projektområdet i Moesgård Skov med angivelse af lokal lukning af grøft (gule prikker) og hel eller delvis tilkastning (gule streger).

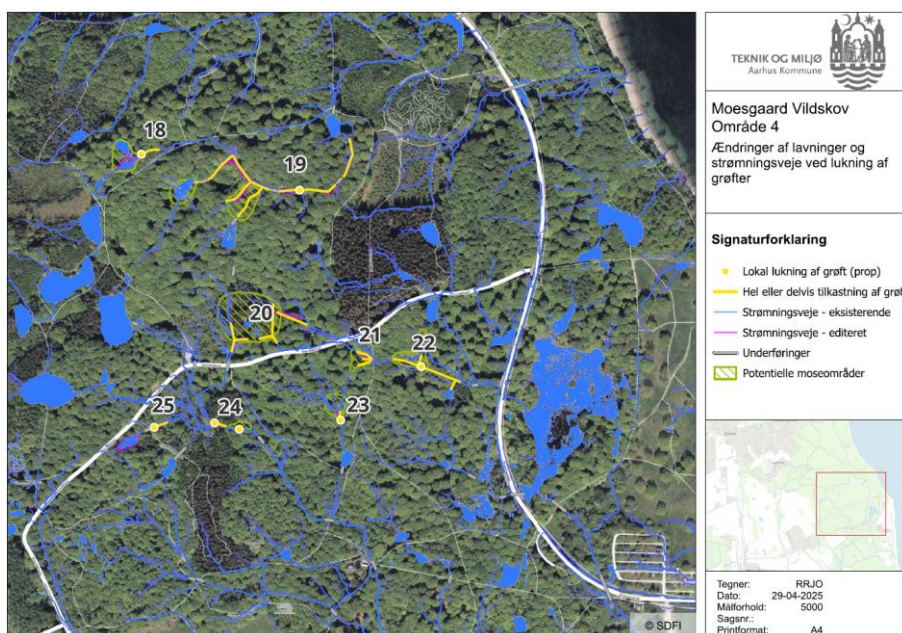
Billede 3. Den nordlige del af projektområdet i Moesgård Skov med angivelse af lokal lukning af grøft (gule prikker) og hel eller delvis tilkastning (gule streger).

10. august 2026
Side 6 af 22

Billede 4. Den sydlige del af projektområdet i Skåde Skov med angivelse af lokal lukning af grøft (gule prikker) og hel eller delvis tilkastning (gule streger).

Billede 5. Den sydlige del af projektområdet i Skåde Skov med angivelse af lokal lukning af grøft (gule prikker) og hel eller delvis tilkastning (gule streger).

Miljøvurderingsloven

Aarhus Kommune vurderer, at projektet er omfattet af følgende punkter i miljøvurderingsloven, bilag 2:

10. august 2026
Side 7 af 22

- 10 f) Anlæg af vandveje, som ikke er omfattet af bilag 1, kanalbygning og regulering af vandløb.
- 10 g) Dæmninger og andre anlæg til opstuvning eller varig oplagring af vand (projekter, som ikke er omfattet af Bilag 1).
- 13 a) Ændringer eller udvidelser af projekter i bilag 1 eller nærværende bilag, som allerede er godkendt, er udført eller er ved at blive udført, når de kan have væsentlige skadelige indvirkninger på miljøet (ændring eller udvidelse, som ikke er omfattet af bilag 1).

Aarhus Kommune skal som kompetent myndighed i henhold til miljøvurderingslovens § 17, stk.1, vurdere om projektet er omfattet krav om miljøvurdering og tilladelse.

I denne afgørelse, hvor ansøger er en intern afdeling i Aarhus Kommune, er myndighedsinhabiliteten håndteret ved at myndigheden og ansøgeren er organiseret i to sideordnede områder i Teknik og Miljø med hver deres ledelse, idet Aarhus Kommunes VVM-kompetence ikke kan forskydes til en overordnet eller sideordnet myndighed.

Høring af berørte myndigheder og parter

Aarhus Kommune har i forbindelse med udarbejdelsen af afgørelsen udpeget og hørt berørte parter og myndigheder, jf. miljøvurderingslovens §35, stk1, nr.1.

Aarhus Kommune har udpeget og hørt følgende berørte myndigheder:

- Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø ift. fredskov og som planmyndighed af Natura 2000-områder.
- Kystdirektoratet ift. strandbeskyttelseslinjen.
- Moesgaard Museum ift. fortidsminder og kulturarv.
- Aarhus Kommune, Natur, som kommunal myndighed for vandløb og natur.

Der er desuden foretaget høring af følgende evt. parter, der efter kommunens vurdering kan have væsentlig, individuel interesse i sagens udfald:

- Aarhus Ejendomme vedr. matr. 34b, Marselisborg, Århus Markjorder, 34a, Marselisborg, Århus Markjorder, 28b,

Marselisborg, Århus Markjorder, 29a, Marselisborg, Århus Markjorder.

10. august 2026
Side 8 af 22

Herudover er ansøger blevet hørt.

Aarhus Kommune har i forbindelse med høringen af berørte myndigheder modtaget følgende høringssvar fra Kystdirektoratet:
"Kystdirektoratet bemærker, at tilkastning 1 (Bilag A) og 16 (Bilag E) samt afpropning 2 (Bilag A) og 17 (Bilag E) af grøfter er beliggende inden for strandbeskyttelseslinjen (...). Der er, jf. naturbeskyttelseslovens § 15, stk. 1, forbud imod tilstandsændringer, herunder terrænændringer, inden for strandbeskyttelseslinjen, hvorved de ønskede tilkastninger og afpropninger inden for strandbeskyttelseslinjen, forudsætter dispensation fra Kystdirektoratet". Dispensationen skal søges ved og behandles af Kystdirektoratet. Forholdet påvirker ikke Aarhus Kommunes vurdering af det ansøgte projekts væsentlige indvirkninger på miljøet.

Derudover har Moesgaard Museum indsendt et høringssvar, som fremgår af bilag J. Høringssvaret påvirker ikke Aarhus Kommunes vurdering af det ansøgte projekts væsentlige indvirkninger på miljøet.

Anden lovgivning mv.

Aarhus Kommune gør opmærksom på, at der ikke er taget stilling til evt. andre nødvendige tilladelser.

Klagevejledning

Afgørelsen kan i henhold til miljøvurderingslovens § 49 påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet for så vidt angår retlige spørgsmål. Klageberettigede er enhver med retlig interesse i sagens udfald samt landsdækkende foreninger og organisationer, der som formål har beskyttelsen af natur og miljø eller varetagelsen af væsentlige brugerinteresser inden for arealanvendelsen og har vedtægter eller love, som dokumenterer deres formål, og som repræsenterer mindst 100 medlemmer. Afgørelsen kan desuden påklages af Miljøministeren.

Hvis du ønsker at klage over denne afgørelse, skal du indsende din klage til Miljø- og Fødevareklagenævnet via Klageportalen, som du finder på www.naevneneshus.dk, eller via link på www.borger.dk og www.virk.dk. Du logger på én af disse hjemmesider, som du plejer med MitID.

Når du klager, skal du betale gebyr på 900 kr. for private og 1.800 kr. for virksomhed/myndighed/organisation. Gebyret

tilbagebetales, hvis der gives helt eller delvist medhold i klagen. Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til Aarhus Kommune, Teknik og Miljø, Karen Blixens Boulevard 7, 8220 Brabrand, mail: plan@mtm.aarhus.dk, der herefter videresender anmodningen til Miljø og Fødevareklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

10. august 2026
Side 9 af 22

Klagen skal være indgivet inden 4 uger efter offentliggørelse af afgørelsen.

En klage har som udgangspunkt ikke opsættende virkning, men Miljø- og Fødevareklagenævnet kan i medfør af miljøvurderingslovens § 53 beslutte, at tilladelsen ikke må udnyttes. En eventuel udnyttelse sker på egen regning og risiko. Endvidere kan Miljø- og Fødevareklagenævnet påbyde bygge- eller anlægsarbejder standset.

Hvis afgørelsen ønskes prøvet ved domstolene, skal en sag anlægges inden 6 måneder regnet fra den offentlige annoncering eller inden 6 måneder efter Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i en eventuel klage over afgørelsen.

Afgørelsen bliver annonceret på Aarhus Kommunes hjemmeside [Afgørelser | Deltag Aarhus – Aarhus kommune](#).

Med venlig hilsen

Emilie Pedersen
Projektleder

SCREENINGSNOTAT

I dette notat redegøres for Aarhus Kommunes vurdering af, hvorvidt projektet er omfattet af krav om miljøvurdering og tilladelse. Vurderingen er foretaget på baggrund af ansøgers oplysninger i det indsendte ansøgningsskema samt supplerende oplysninger om projektet.

10. august 2026
Side 10 af 22

Notatet er opdelt i tre hovedkriterier, som knytter sig til:

- Projektets karakteristika
- Projektets placering
- Arten af og kendetegn ved den potentielle indvirkning på miljøet

I afsnittene *Projektets karakteristika* og *Projektets placering* undersøges projektets forbrug af ressourcer og projektets påvirkning på omgivelser.

I afsnittet *Arten og kendetegn ved den potentielle indvirkning på miljøet*, konkluderes der overordnet på hele projektet ud fra vurderingerne fra de forrige afsnit.

I nedenstående afsnit refereres til ansøgers oplysninger om det ansøgte projekt, som det er beskrevet i ansøgningsmaterialet samt i eventuelt yderligere materiale fra ansøger. Nedenstående tekst indeholder herudover Aarhus Kommunes bemærkninger til de enkelte screeningskriterier.

Projektets karakteristika, jf. bilag 6, punkt 1

1. Hele projektets dimensioner og udformning (se ansøgningsskemaet, herunder pkt. 1, 2, 3 og 5).

Projektet omfatter lukning af grøfter på 25 lokaliteter.

Indsatserne gennemføres i eksisterende, kunstigt anlagte grøfter, som historisk er opgravet vandingsveje på terræn med henblik på at aflede vand hurtigt fra skovarealet. Grøfterne påvirker i dag den naturlige hydrologi i området. Ved at lukke grøfterne vil vandstanden lokalt hæves, hvilket bidrager til at genskabe mere naturlige vådbundsforhold i skoven.

Tiltagene forventes at forbedre forudsætningerne for udvikling af fugtige skovnaturtyper, herunder ellesump, askesump og skovmoser.

10. august 2026
Side 11 af 22

Området er desuden karakteriseret ved et kuperet terræn med flere naturlige lavninger, hvor vand naturligt samles. En tilbageholdelse af vand i disse lavninger vurderes derfor at være i god overensstemmelse med områdets naturlige hydrologiske forhold.

2. Kumulation med andre eksisterende og/eller godkendte projekter (se ansøgningsskemaet, herunder pkt. 40).

Projektet er en forlængelse af et allerede etableret projekt om genopretning af naturlig hydrologi i Moesgaard Skov og Fløjstrup Skov, som er screenet i 2023¹. Det ansøgte projekt vurderes at kunne medføre en positiv øget samlet påvirkning af miljøet ift. kumulative forhold.

3. Brugen af naturressourcer, særlig jordarealer, jordbund, vand og biodiversitet (se ansøgningsskemaet, herunder pkt. 2-5 og 7).

I projektet skal der anvendes eksisterende opgravet jordmateriale og sten fra området samt en mindre mængde råjord. Der foretages opgravning af blade og andet organisk materiale i grøfterne i anlægsfasen, som pålægges igen senere. Nogle steder vil der være behov for at tilføre ler for at lave en prop for at tilbageholde vandet.

Der kan være behov for at fælde mindre træer og buske langs med grøfterne for at kunne lukke grøfterne med maskiner. Det er primært unge træer af ahorn og bøg. Se bilag I for gennemgang af hvilke træer, det er nødvendigt at fælde ved hvert punkt. Fældede træer og buske lægges i skoven som dødt ved.

Aarhus Kommune vurderer, at projektet vil kunne gennemføres uden væsentlig påvirkning på det omgivende miljø.

4. Affaldsproduktion (se ansøgningsskemaet, herunder pkt. 6).

Der produceres hverken spildevand eller affald i forbindelse med projektet.

5. Forurening og gener (se ansøgningsskemaet, herunder pkt. 8-22, 35, 37 og 40).

I anlægsfasen kan der i en kortere periode på et par dage ved hvert punkt forekomme mindre støj- og vibrationsgener.

¹ [Afgørelse](#)

Påvirkningen er begrænset til gæster af skoven, da afstanden til nærmeste nabo fra projektområdet er af en sådan størrelse, at det ikke vil påvirke disse. Der opstilles skiltning i projektområdet under anlægsarbejdet for at informere skovgæster.

10. august 2026
Side 12 af 22

Derudover genererer projektet ikke væsentlig forurening eller gener af anden art hverken i anlægs- eller driftsfasen.

**6. Risikoen for større ulykker og/eller katastrofer (se an-
søgningsskemaet, herunder pkt. 23, 38 og 39).**

I projektområdet er der risiko for oversvømmelse fra ekstremregn fra vandløb og søer, men grundet projektets karakter som vådområde, forventes dette ikke at have en væsentlig påvirkning.

Projektet vurderes desuden ikke at indebære risiko for negativ påvirkning af oversvømmelsesrisici.

**7. Risikoen for menneskers sundhed (f.eks. som følge af
vand- eller luftforurening, støj og lys)**

Projektet vurderes ikke at have en væsentlig påvirkning på menneskers sundhed.

Projektets placering, jf. bilag 6, punkt 2

**8. Den eksisterende og godkendte arealanvendelse (se an-
søgningsskemaet, herunder pkt. 24, 25 og 26).**

Projektområdet ligger i landzone og er ikke omfattet af lokalplaner. Projektområdet er inden for Natura 2000-området Giber Å, Ene-mærket og Skåde Havbakker nr. H234, hvor der er beskyttede naturtyper (sø, mose, overdrev og eng), beskyttede vandløb, beskyttede sten- og jorddiger, fredskov samt naturmæssigt særlig værdifuld skov.

Iht. kommuneplanen er området en del af Grønt Danmarkskort grundet økologiske forbindelser og potentielle naturområder, det er et bevaringsværdigt landskab, et værdifuldt kulturmiljø ud fra temaet forhistorisk tid, samt område af særlig geologisk interesse. Hele projektområdet ligger desuden indenfor kystnærhedszonen.

Det konkrete projekt fører ikke til ændring af arealanvendelsen.

**9. Naturressourcernes (herunder jordbund, jordarealer,
vand og biodiversitet) relative rigdom, forekomst, kvali-
tet og regenereringskapacitet i området og dets**

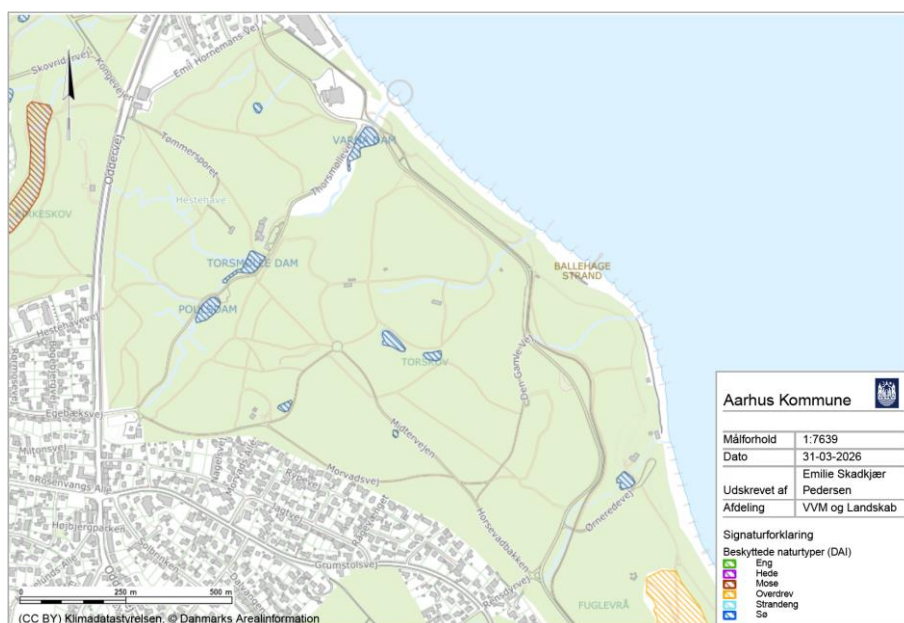
undergrund (se ansøgningsskemaet, herunder pkt. 27 og 36).

10. august 2026
Side 13 af 22

Området er udpeget som område med drikkevandsinteresser (OD).

To mindre dele af området ligger indenfor sårbart indvindingsområde. Aarhus Kommune vurderer, at projektet ikke påvirker grundvandsressourcen negativt.

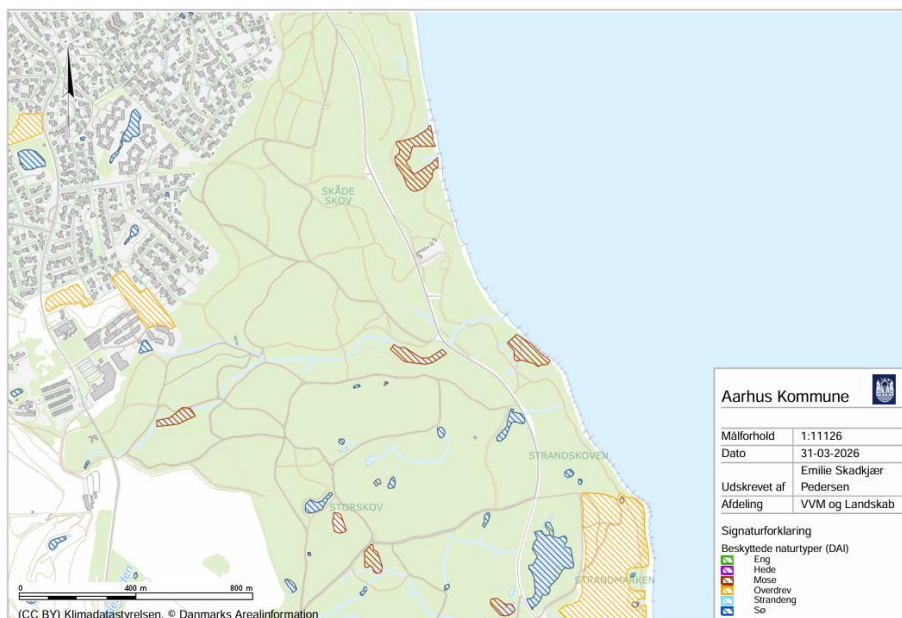
Indenfor projektområdet ligger ca. 29 § 3-beskyttede naturtyper (sø, mose og eng). Der ligger desuden 4 § 3-beskyttede vandløb.

Billede 6. § 3-beskyttede naturtyper i den nordlige del af projektområdet.

10. august 2026
Side 14 af 22

Billede 7. § 3-beskyttede naturtyper i den sydlige del af projektområdet.

Projektet styrker de viste våde naturtyper inden for området. Der er også to overdrevsareal i nærheden af projektområdet, som har en moderat tilstand, er græsdomineret, men har artsrige partier. Grundet arealernes tilstand samt også pga. afstanden fra projektet til overdrevsarealerne er det ikke væsentligt.

Der skal lukkes grøfter på 25 lokaliteter, hvoraf nogle af strækningerne er omfattet af § 3-beskyttelse. Vådgøring af et overdrev, der er beskyttet efter NBL § 3 kræver en dispensation herfra, da det vil ændre tilstanden på overdrevet.

Projektet har en påvirkning på eksisterende tør § 3-beskyttet natur, men da hensigten i Natura 2000 plan 2022 – 2027 er, at der ved modstridende hensyn kan ske en lokal nedprioritering af én naturtype mod at opprioritere udviklingen af en anden naturtype, den våde natur, vurderes dette at være i overensstemmelse med Natura 2000-handleplanen for området.

10. Det naturlige miljøes bæreevne i forhold til vådområder, områder langs bredder, flodmundinger (se oplysninger i ansøgningsskemaet, herunder pkt. 35).

Formålet med projektet er at genskabe den naturlige hydrologi i skoven ved at etablere flere og større vådområder, hvilket

forventes at øge biodiversiteten i skovene. Projektet vurderes at have en gunstig påvirkning.

10. august 2026
Side 15 af 22

11. Det naturlige miljøes bæreevne i forhold til kystområder og havmiljøet (se oplysninger i ansøgningsskemaet, herunder pkt. 28 og 35).

Projektet ligger indenfor kystnærhedszonen. Projektet vurderes ikke at have en væsentlig negativ påvirkning på hverken kystområder eller havmiljø.

12. Det naturlige miljøes bæreevne i forhold til bjerg- og skovområder (se oplysninger i ansøgningsskemaet, herunder pkt. 29).

Der er ikke bjergområder i Aarhus Kommune.

Størstedelen af projektområdet ligger i fredskov og fastholdes som sådan. Projektet vil ændre karakteren af skoven mod en mere våd skov, hvilket er i overensstemmelse med de overordnede målsætninger i Natura 2000-plan 2022-2027 for området. Projektet understøtter, at skovnaturen skal udvikles hen mod naturpræget skov med stor biodiversitet og sammen med de lysåbne naturtyper udgøre sammenhængende naturområder ud mod kysten, så områdets skovnaturtyper sikres kontinuitet og sammenhæng. Desuden er målet, at udvikling af våde skovnaturtyper prioriteres frem for skovnaturtyper tilknyttet tør bund.

13. Det naturlige miljøes bæreevne i forhold til naturreservater og -parker (se oplysninger i ansøgningsskemaet, herunder pkt. 34).

Nærmeste natur- og vildtreservat, Norsminde Fjord, ligger ca. 7,5 km syd for projektområdet. Norsminde Fjord er også EF-fuglebeskyttelsesområde nr. F30.

Der er hverken nationalparker eller naturparker i Aarhus Kommune.

Det vurderes, at projektet ikke vil påvirke Norsminde Fjord grundet afstanden samt projektets karakter.

14. Områder, der er registreret eller fredet ved national lovgivning; Natura 2000-områder udpeget af medlemsstater i henhold til direktiv 92/43/EØF og direktiv 2009/147/EF (se ansøgningsskemaet, herunder pkt. 25, 30, 31, 32, 33 og 34).

Projektet udføres blandt andet i Natura 2000-området nr. 234 Giber Å, Enemærket og Skåde Havbakker.

10. august 2026
Side 16 af 22

Udpegningsgrundlaget for H234/N234 er:

- 20 naturtyper: Enårig vegetation på stenede strandvolde, flerårig vegetation på stenede strande, klinter eller klipper ved kysten, kransnålsalgesøer, næringsrige søer, brunvandede søer, vandløb med vandplanter, kalkoverdrev, surt overdrev, urtebræmme, tidvis våde enge, hængesæk, kilder med væld, rigkær, bøg på mor med og uden kristtorn, bøg på muld, bøg på kalk, elle- og askeskove, skovbevoksede tørvemoser og blandet egeskov.
- To arter: Stor vandsalamander og odder.

Projektet udføres udelukkende med henblik på at forbedre de eksisterende naturtyper og opnå eller fastholde gunstig bevaringsstatus. På baggrund af dette vurderes det konkrete projekt hverken i anlægsfase eller driftsfase ikke at kunne påvirke udpegningsgrundlaget i Natura 2000-området væsentligt. Der er derfor ikke behov for at gennemføre en egentlig Natura 2000-konsekvensvurdering.

Dette er desuden i tråd med Natura 2000-plan 2022-2027 for området, hvor der bl.a. står:

"Hvor der ved ophør af afvanding sker en udvikling mod fugtig våde skovnaturtyper som egeblandskov (9160) eller de EU prioriterede naturtyper skovbevokset tørvemose (91D0) eller elle- og askeskov (91E0) i stedet for tørre skovnaturtyper som bøg på mor med og uden kristtorn (9110 og 9120) eller bøg på muld (9130), skal denne udvikling prioriteres."

Planen fastslår, at *"Dette Natura 2000-område er specielt udpeget for at beskytte de store arealer med gammel løvskov. Området er således primært karakteriseret ved bøg på muld (9130), mens skovnaturtyperne bøg på kalk (9150) og aske- og elleskov (91E0) ikke er så arealmæssigt dominerende, men dog flere steder af høj naturmæssig værdi"*, hvorfor det også er vigtigt at bevare de ikke-prioriterede naturtyper, der er på udpegningsgrundlaget.

Dermed viderefører planen den tidligere fastlagte forvaltningspraksis i området, hvorefter indsatser rettet mod genskabelse og opretholdelse af naturlige hydrologiske forhold samt forbedring af bevaringsstatus for prioriterede naturtyper gennemføres, også i det omfang dette medfører ændringer i forekomsten af f.eks. bøg på muld.

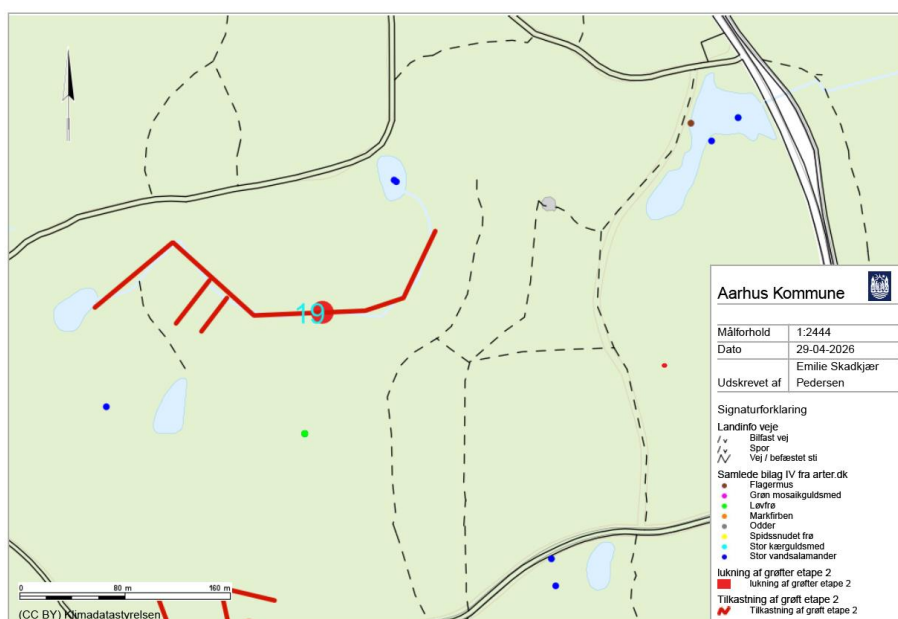

I området er der registreret følgende bilag IV-arter:

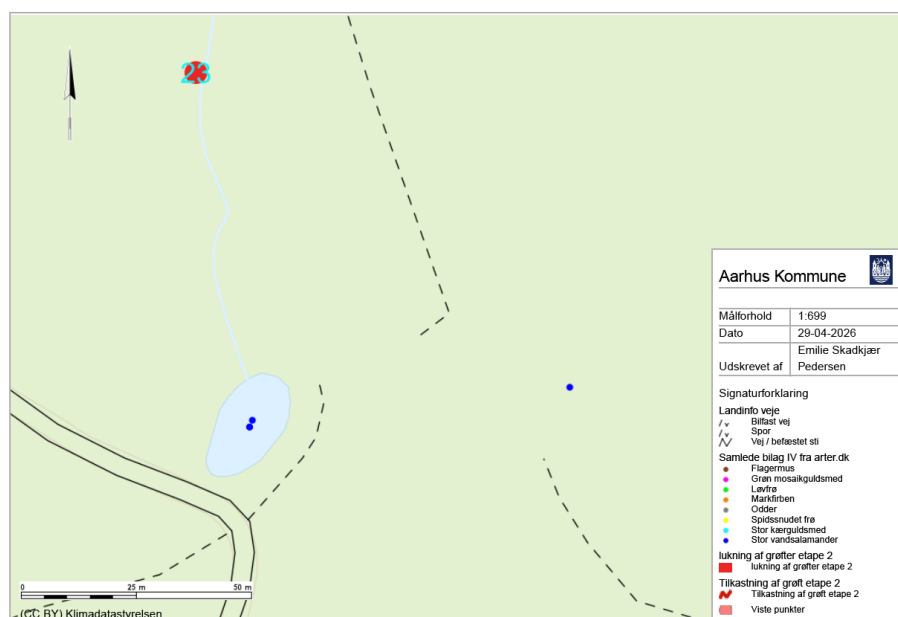
- Stor vandsalamander er registreret seks steder inden for projektområdet. Senest registreret i 2024 på visse steder.
- Løvfør er registreret to steder tæt ved projektområdet. Senest registreret i 2013 og 2019, men ikke siden.
- Der lever flere arter af flagermus i projektområdet.

10. august 2026

Side 17 af 22

Billede 8. Bilag IV-arter nær projektområdet

Billede 9. Bilag IV-arter nær projektområdet

10. august 2026
Side 18 af 22

Ansøger har oplyst, at der i anlægsfasen kortvarigt vil være forstyrrelse fra fældningen af træer samt rydning af småbuske, men anlægsperioden vil være udenfor stor vandsalamanders ynglesæson og af stor nok afstand fra deres levesteder. Derudover udføres anlægsarbejdet i en tør periode, så andelen af kørespor og forstyrrelser minimeres.

Rydning af småbuske og træer omkring vandhuller giver mere lys omkring vandhullerne, hvilket er til gavn for padderne, idet mere lys giver flere insekter, som de lever af – og lys giver bedre ynglebetingelser gennem hurtigere og bedre udvikling af æg og larver.

Projektets tiltag gør, at der bliver mere vand i skoven, da vandet tilbageholdes mere end i dag. Dette skulle gerne give flere vandhuller og mere permanente vådområder, hvilket blandt andet er til gavn for padderne.

Ansøger har ydermere oplyst, at der ikke fældes træer med hulheder og sprækker, som kan udgøre potentielle yngle- eller rasteområder for flagermus. Desuden fældes træerne uden for flagermuse-nes ynglesæson, hvortil anlægsperioden heller ikke er indenfor perioden for overvintrende flagermus.

Fulden fredningen (reg. nr. 0317001) grænser op til Natura 2000-området mod vest. Fredningen vurderes ikke berørt af projektet.

15. Områder, hvor det ikke er lykkedes – eller med hensyn til hvilke det menes, at det ikke er lykkedes – at opfylde de miljøkvalitetsnormer, der er fastsat i EU-lovgivningen, og som er relevante for projektet (se oplysninger i ansøgningsskemaet, herunder pkt. 37).

Indsatserne er nøje udvalgt og planlagt med henblik på at minimere påvirkningen af skovens vandløb.

Punkterne 3–10 er beliggende i oplandet til Varna Bæk. Varna Bæk er ikke målsat i statens vandområdeplaner.

Indsatserne 10-14 afvander ikke til målsatte vandløb og påvirker dem heller ikke negativt.

Indsatserne 15-17 med henkastning af Søsterhøj Bæk og tilløb ved Ørneredevej finder sted i vandløb med målsætning om god økologisk tilstand og § 3 beskyttelse. Ansøger oplyser, at Den planlagte

10. august 2026
Side 19 af 22

tilkastning omfatter en mindre, periodisk vandførende skovvandløbsstrækning, der tidligere er blevet gravet ned i forbindelse med skovdrift. Formålet med projektet er at genskabe en mere naturlig hydrologi ved at hæve vandløbet til et niveau tættere på det naturlige terræn og dermed reducere den kunstige afvanding af de omkringliggende skovarealer. Tiltaget er udvalgt på baggrund af besigtigelser i felten og en konkret hydrologisk vurdering. Vandløbet udtørre i betydelige dele af året, og projektet vurderes af ansøger derfor ikke at medføre væsentlige ændringer i de hydrauliske forhold eller påvirke nedstrøms beliggende vandløb negativt.

Selvom vandløbet er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 og indgår i et målsat vandområde, vurderes projektet ikke at medføre en forringelse af naturtilstanden eller mulighederne for at opnå god økologisk tilstand. Tværtimod har tiltaget karakter af naturgenopretning, idet det fjerner effekten af en tidligere menneskeskabt regulering og understøtter naturlige hydrologiske processer samt forbedrer de økologiske forhold i vandløbet og de omkringliggende skovnaturtyper.

Punkterne 21-25 er beliggende i vandløb som er miljømålsat. Ansøger oplyser, at grøften afvander et meget begrænset skovopland og er overvejende tør, hvorfor dens hydrologiske bidrag til det nedstrøms målsatte vandløb er minimalt og episodisk. Ved tilkastning eller afpropning vil vandet fortsat afstrømme diffust via jord og grundvand, men med øget forsinkelse og infiltration. Det er ansøgers vurdering, at tiltaget derfor ikke forventes at medføre ændringer i vandføring, hydraulik eller stoftransport af betydning for vandløbets økologiske tilstand. Tværtimod kan en reduceret dræning bidrage til øget retention af næringsstoffer og dermed en neutral eller positiv effekt.

Det nedstrøms målsatte vandløb har god økologisk tilstand vurderet på baggrund af smådyrsfaunaen (DVFI), herunder forekomst af karakteristiske arter som slørvinger og vårflyer, der er tilpasset skovvandløb med naturligt lav og periodisk variabel vandføring. Vandløbet er ikke fiskemålsat, og der er derfor ikke krav til vandføring eller kontinuitet i relation til fisk. Ligeledes forekommer der ikke vandplanter som følge af naturlig skyggepåvirkning fra skov.

Den beskrevne tilkastning af grøften vurderes af ansøger ikke at påvirke de biologiske kvalitetselementer, der ligger til grund for vandløbets målopfyldelse. Eventuelle ændringer i afstrømningsmønster vil ligge inden for den naturlige variation for skovvandløb og vurderes ikke at medføre forringelse af den økologiske tilstand.

Punkt 25 er beliggende ved udløb af målsat vandområde o5888 (Vandløb fra Enemærket). Da der ikke sker tillukning i selve vandløbet, vurderes der ikke at ske påvirkning.

10. august 2026
Side 20 af 22

16. Tæt befolkede områder

Projektet ligger i et skovområde, og der er ikke tæt befolkede områder i nærområdet.

17. Landskaber og lokaliteter af historisk, kulturel eller arkæologisk betydning (se oplysninger i ansøgningskemaet, herunder pkt. 28 og 33).

Der ligger adskillige fortidsminder (rundhøje, langhøje, gravrøser, stensætninger og dysser) inden for projektområdet, hvor den nærmeste ligger i en afstand på ca. 47 m. Grundet projektets karakter vurderes der ikke at være en væsentlig påvirkning på fortidsminderne, men det kan medføre en interessant sidegevinst ved naturgenoprettelsesprojektet at oldtidens landskab genskabes, hvor alle de naturlige lunger og mosehuller bliver fyldt op af vand igen. Det kan vise sig at områdets mange gravhøje ligger smukt placeret på tørarealer i skoven. Det vil gøre fortællingen meget tydeligere.

Der ligger adskillige beskyttede sten- og jorddiger inden for projektområdet, men ingen påvirkes af det konkrete projekt.

Projektet vurderes ikke at få væsentlig indvirkning på kirkebygge-linjer, områder af særlig geologisk, arkæologisk eller landskabelig interesse.

Kendetegn ved den potentielle miljøpåvirkning, jf. bilag 6, punkt 3

18. Indvirkningernes størrelsesorden og rumlige udstrækning (f.eks. geografisk område og antallet af personer, der forventes berørt)

Væsentligt	Uvæsentligt
	X
Påvirkningerne fra projektet vurderes at være begrænsede til det lokale område.	

19. Indvirkningens art

Væsentligt	Uvæsentligt
	X

Formålet med projektet er at forbedre eksisterende naturtyper og gunstig bevaringsstatus inden for Natura 2000-området. Det vurderes, at lukning af grøfter vil bidrage til genopretning af den naturlige hydrologi i området og derved øge biodiversiteten og forbedre levesteder for beskyttede arter.

10. august 2026
Side 21 af 22

20. Indvirkningens grænseoverskridende karakter

Væsentligt	Uvæsentligt
	X
Der er ikke nogen gener fra aktiviteten med grænseoverskridende karakter.	

21. Indvirkningens intensitet og -kompleksitet

Væsentligt	Uvæsentligt
	X
Projektet vurderes ikke at have en væsentlig negativ påvirkning på miljømål, beskyttelsesområder eller naturtyper der fremgår af Natura 2000-planerne og vandområdeplanerne, da projektets formål er at forbedre forholdene i Natura 2000-området nr. 234 Giber Å, Enemærket og Skåde Havbakker.	

22. Indvirkningens sandsynlighed

Væsentligt	Uvæsentligt
	X
Ved gennemførelse af projektet lukkes grøfter på 25 lokaliteter, hvorved der skabes flere og større vådområder. Der vil forekomme mindre støj- og vibrationsgener i forbindelse med aktiviteten, men det betragtes ikke som værende væsentligt.	

23. Indvirkningens forventede indtræden, varighed, hyppighed og reversibilitet

Væsentligt	Uvæsentligt
	X
Projektet skal bevare områdets gunstige bevaringsstatus og forbedre tilstanden for Natura 2000-området nr. 234 Giber Å, Enemærket og Skåde Havbakker. Indvirkningen forventes derfor fastholdt.	

24. Kumulationen af projektets indvirkninger med indvirkningerne af andre eksisterende og/eller godkendte projekter

Væsentligt	Uvæsentligt
	X

Det konkrete projekt er en forlængelse af et allerede etableret projekt om genopretning af naturlig hydrologi i Moesgaard Skov og Fløjstrup Skov. Det ansøgte projekt vurderes ikke at kunne medføre en øget samlet påvirkning af miljøet ift. kumulative forhold.

10. august 2026
Side 22 af 22

25. Muligheden for reelt at begrænse indvirkningerne

Væsentligt	Uvæsentligt
	X
Ikke relevant.	

Med venlig hilsen
Emilie Pedersen

NOTAT, APRIL 2025

MOESGAARD VILDSKOV

TILTAG TIL GENOPRETNING AF NATURLIGE HYDROLOGISKE FORHOLD

INDHOLD

Bilagsliste	2
Baggrund	3
1. Område	3
Punkt nr. 1	3
Punkt nr. 2	3
Punkt nr. 3, 4 og 5	4
Punkt nr. 6 og 7	4
Punkt nr. 8	4
Punkt nr. 9	5
2. Område	5
Punkt nr. 10 og 11	5
Punkt nr. 12	5
Punkt nr. 13	6
Punkt nr. 14	6
3. Område	7
Punkt nr. 15	7
Punkt nr. 16	7
Punkt nr. 17	7
4. Område (Moesgaard skov)	8
Punkt nr. 18	8

SAGSNR.	BESKRIVELSE		
-	Moesgaard vildskov, tiltag		
VERSION	UDGIVELSESDATO	UDARBEJDER	KONTROL
1.0	29.04.2025	RRJO	-

Punkt nr. 19	8
Punkt nr. 20	9
Punkt nr. 21	10
Punkt nr. 22	11
Punkt nr. 23	11
Punkt nr. 24	12
Punkt nr. 25	13

BILAGSLISTE

- Bilag A. Lavninger område 1
- Bilag B. Bindinger område 1
- Bilag C. Lavninger område 2
- Bilag D. Bindinger område 2
- Bilag E. Lavninger område 3
- Bilag F. Bindinger område 3
- Bilag G. Lavninger område 4
- Bilag H. Bindinger område 4

BAGGRUND

Nærværende notat beskriver tiltag til genopretning af naturlige hydrologiske forhold i skovene ved Moesgaard, Aarhus.

Beskrivelserne i de følgende afsnit følger stedsangivelserne på de vedlagte kortbilag. Der arbejdes som udgangspunkt med to typer af tiltag:

Lokal lukning af grøft: Herved lukkes en eksisterende grøft i et enkelt punkt eller over en kort strækning. Lukningen foretages enten med eksisterende materialer, hvis egnede materialer er til rådighed, eller der tilkøres ler eller råjord til at lave en prop. Lukningen tilpasses terrænet ved brug af lokale materialer.

Hel eller delvis tilkastning: Med dette tiltag foretages der en hel eller delvis tilkastning af kunstigt etablerede grøfter. Typisk vil der ligge opgravede materialer langs med grøfterne og disse anvendes til at tilkaste grøften og udjævne til et naturligt udseende terræn. Tilkastningerne foretages så vidt muligt i hele den markerede længde, men lokale adgangsforhold kan betyde at delstrækninger må undlades.

Ved begge typer af tiltag foretages der en forudgående oprensning af grøfterne for at skabe kontakt til fast bund. Herved minimeres sandsynligheden for at der vil være sekundære strømningsveje under terræn i de opfyldte grøfter. Oprensset materiale lægges tilbage i grøfterne ovenpå opfyldningen.

1. OMRÅDE

Punkt nr. 1

En naturlig lavning, der ligger umiddelbart op ad et historisk hulvejssystem, er udgrøftet for afvanding.

Grøften tilkastet i hele sin længde, så afvandingen begrænses og lavningen får mulighed for at blive mere fugtig. Det forventes, at lavningen over tid kan udvikle en mosevegetation, men der forventes ikke at komme fritstående vand.

Punkt nr. 2

Afløbet fra det eksisterende §3-beskyttede er udgrøftet. Grøften lukkes med en afpropning umiddelbart opstrøms for den krydsende sti. Lukningen forventes ikke at påvirke vandstanden i vandhullet, men kan give mulighed for udvikling af en moselignende vegetation langs med grøften, hvor der vil blive mere fugtigt.

Punkt nr. 3, 4 og 5

Punkterne 3-5 er et sammenhængende system, hvor den naturlige strømningsvej er blevet udgrøftet.

Ved punkt 3 foretages der en delvis tilkastning af de markerede grøfter, hvilket vil hæve grundvandsstanden og give mulighed for at mosevegetationen kan udvikle sig i det område, som er markeret på oversigtskortene. Her forventes der ikke et frit vandspejl.

Ved punkt 4 laves der en lokal lukning af grøften, som desuden tilkastet over en kort strækning. Lukningen laves, så vandet fortsat vil løbe gennem den eksisterende underføring ved stien, hvor der findes rester af en gammel stenkiste. Lukningen forventes at medføre en udbredelse af det eksisterende vandhul, som angivet med blå og lilla farve på kortbilaget "Lavninger område 1".

Ved punkt 5 laves en tilsvarende lokal lukning, der vil give anledning til at der genopstår et mindre vandhul i lavningen umiddelbart opstrøms for punktet.

Punkt nr. 6 og 7

Punkterne 6-8 er ligeledes et sammenhængende system, hvor en naturlig strømningsvej er blevet udgrøftet.

Ved punkt 6 laves der en lokal lukning af en kunstig grøft, som afvander en naturlig lavning. Lavningen vil forventeligt udvikle sig til et permanent eller tidvist fyldt vandhul. Afhængig af opfyldningens højde kan det styres om vandet i lavningen fortsat skal løbe mod syd, som i dag, eller mod nord mod punkt nr. 3.

Ved punkt 7 laves en tilsvarende lokal lukning, der vil holde vandet tilbage fra et lavtliggende område. Arealet skråner, så der forventes ikke et frit vandspejl, men grundvandsspejlet vil blive hævet, så der vil være mulighed for udvikling af mosevegetation i området.

Endelig foretages der en delvis tilkastning af de kunstige grøfter omkring punkterne 6 og 7.

Punkt nr. 8

Ved nr. 8 er et område med askeskov afvandet via et par grøfter. Området er i forvejen fugtigt og trykvandspåvirket, men det kan med fordel gøres mere vådt gennem tilkastning af grøfterne, så den fine vådbundsvegetation kan udvikle sig yderligere.

Området skråner en del og der er vanskelige adgangsforhold med flere væltede træer. Grøfterne tilkastes så meget som det er muligt i forhold til adgangsforholdene.

Punkt nr. 9

Ved punkt nr. 9 er et trykvandspåvirket område, som er afvandet gennem et par udgrøftninger. Stedet ligger i forbindelse med et par historiske hulveje, men selve grøfterne er ikke en del heraf.

Området skråner kraftigt, og der er ikke adgang for maskiner. Det foreslås i stedet, at grøfterne lukkes med håndkraft i øvre ende ved brug af lokale grene, stammer og jord – f.eks. ved at bygge tværgående faskiner med lokale grene som skæres i passende længder og bankes i jorden inden de kastes til med jord.

Der forventes ikke, at der vil være fritstående vand, men grundvandsstanden vil blive hævet så mosevegetationen kan udvikle sig.

2. OMRÅDE

Punkt nr. 10 og 11

Punkt nr. 10 ligger inden for hegnet i Dyrehaven mens nr. 11 ligger umiddelbart udenfor.

Ved nr. 10 findes en overkørsel, og grøften kan afproppes umiddelbart på opstrøms side heraf. Herved vil der blive skabt et mindre vandhul tættest ved overkørslen mens et større areal vil blive mere vådt og have mulighed for at udvikle sig i retning af mose.

Punkt nr. 11 er en mindre grøft, der afvander et vandhul. Grøften tilkastes i fuld længde så arealet omkring bliver mere vådt. Vandstanden i vandhullet forventes ikke at blive påvirket i større grad.

Punkt nr. 12

Ved punkt nr. 12 findes en mindre lavning. Der er ikke fritstående vand i dag, da vandet løber over gangstien mod nord og i ind mod vandhullerne i Dyrehaven. Der kan med fordel etableres et egentligt vandhul på stedet ved at uddybe lavningen let (40-50 cm) og anvende jorden til at fylde op langs den nordlige brink, så vandet holdes tilbage. Herved skabes både et vandhul og vandstanden hæves så arealerne rundt om vandhullet bliver mere våde.

Figur 1 Lavningen ved punkt nr. 12.

Punkt nr. 13

Ved punkt 13 findes i dag et mindre vandhul med en udpræget mosevegetation. Vandhullet afvandes gennem en kunstig grøft, og det vil være muligt at hæve vandspejlet og udvide vandhullet/mosen ved at tilkaste grøften.

Der bør laves en forudgående besigtigelse af naturtilstanden for at vurdere påvirkningen på den eksisterende natur i vandhullet/mosen hvis vandspejlet hæves.

Punkt nr. 14

Nr. 14 ligger ved en mindre birkesump, der afvandes gennem et par kunstige grøfter. Området er i forvejen vådt, men vandstanden kan nemt hæves og området udvides ved at lave punktlukninger i grøfterne – specielt ved sammenløbet mellem de to grøfter.

Der er let adgang fra kørefast vej, så arbejderne kan med fordel foretages af en lastbil med grab, der kan arbejde ind mellem træerne med minimalt behov for beskæring.

3. OMRÅDE

Punkt nr. 15

En mindre lavning afvandes gennem en lille grøft og en underføring under stien. Grøften kan nemt kastes til og eventuelt kan stien og rørunderføringen hæves med 30-40 cm for at give en større effekt og eventuelt skabe et egentligt vandhul.

Punkt nr. 16

Nr. 16 er en naturlig strømningsvej, der er blevet udgrøftet og delvist rørlagt. Det er sandsynligvis et §3-beskyttet vandløb, selv om udpegningen ligger skævt. Grøften har dog ingen vandløbsmæssig kvalitet og bør ikke være registreret som et vandløb.

Ved besigtigelsen i april 2025 var der trykvand og fugtige forhold i grøften nord for den krydsende sti mens grøften var helt tørlagt på sydlig side af stien. Der ligger sandsynligvis nogle rør i jorden, som måske er med til at dræne området.

Det foreslås, at grøften kastes til i hele udstrækningen samt at eventuelle rør opgraves og bortskaffes, så hele strækningen bliver mere fugtig.

Punkt nr. 17

Nr. 17 ligger nedstrøms i samme strømningsvej som nr. 15 og 16. Grøften ender ved Strandskovvej, hvor der ligger et lille rør (ca. Ø200 mm), som er delvist begravet.

Det foreslås, at der sættes en ny brønd, som forbindes til det eksisterende rør under Strandskovvej. Brønden kan hæves med op til 2 m i forhold til det nuværende afløb og monteres med en kuppelrist. Herved kan der skabes et vandhul på 5-600 m² i den lavning, som grænser op mod vejdæmningen. Brønden kommer til at stå i kanten af vejdæmningen, og den tildækkes og skjules med tilkørt råjord.

Det forventes, at en stor del af arbejderne kan udføres direkte fra Strandskovvej ved hjælp af en lastbil med kran.

4. OMRÅDE (MOESGAARD SKOV)

Punkt nr. 18

En kort grøft afvander et fugtigt område med et par mindre vandhuller. Grøften tilkastes i hele udstrækningen. Det forventes at vandhullernes udbredelse vil blive øget og det omkringliggende areal vil blive mere vådt og mosevegetationen vil have mulighed for at brede sig.

Der kan med fordel tyndes ud i opvæksten af træer omkring vandhullerne for at give mere lys.

Punkt nr. 19

Punktet angiver et system af grøfter, der afvander to fugtige lavninger og leder vandet ned til et mindre vandhul. Grøfterne tilkastes de steder hvor adgangsforholdene tillader det.

Det kan være nødvendigt at lave afskrab af overfladejorden (30-40 cm dybde) i delområder omkring grøfterne for at skaffe tilstrækkeligt med jord til opfyldningen. Ved at lave afskrab mindskes afstanden mellem jordoverfladen og grundvandet, så de afskrabede arealer vil virke mere våde og potentielt kan udvikle mosevegetation. Der forventes ikke fritstående vand omkring grøften som følge af en betydelig terrænhældning.

Figur 2 Grøften ved nr. 19

Punkt nr. 20

Ved nr. 20 findes et område med fugtig bund. Området afvandes af tre mindre grøfter. Grøfterne fremstår tørre, men har fortsat en drænende effekt via strømningsveje i de aflejrede lag under overfladen.

Arealet er for nyligt blevet skovet, og der står spredte træstubbe, som vanskeliggør adgang for en gravemaskine på bæltet. Hertil står der en del opvækst af mindre træer langs med grøfterne. Grøfterne tilkastes eller afproppes i det omfang som det er muligt ift. adgang.

Tilkastning af grøfterne forventes ikke at ændre væsentligt på områdets hydrologi. Det vil dog give mulighed for at mere vand kan holdes tilbage, så området vil være mere fugtigt i tørre perioder.

Figur 3 Den østlige grøft ved nr. 20

Punkt nr. 21

Tre små grøfter afvander et mindre område med trykvand på toppen af et vandskel. Grøfterne lukkes helt eller delvist med lokal jord som adgangsforholdene tillader det.

Området forventes at blive mere fugtigt, men der vil ikke komme fritstående vand.

Figur 4 Den nordlige grøft ved nr. 21, set i retning mod stien

Punkt nr. 22

Et par grøfter afvander en lavning, der modtager vand fra et vandhul mod nord samt fra område nr. 21. Hele området er fugtigt og med bløde bundforhold, så adgang kan være besværlig.

Grøfterne tilkastes i det omfang, som det er muligt. Mest væsentligt er det, at der laves en afpropning umiddelbart ved sammenløbet af de to løb, da det vil kunne hæve vandstanden i hele området. Der forventes ikke at komme frit vandspejl på stedet, da terrænet skråner.

Eventuelt kan tilkastningen fortsættes mod øst videre nedstrøms for det markerede moseområde, men området er tilvokset og der er vanskelig adgang for maskiner.

Figur 5 Grøften ved nr. 22 nedstrøms sammenløbet (ved den røde markeringsstolpe)

Punkt nr. 23

Grøften ved nr. 23 har stor hældning, men der findes et lavt og fugtigt område, som potentielt kan udvikles naturmæssigt ved at lave en afpropning og delvis tilkastning af grøften over en kort strækning, som angivet på kortbilagene.

Punkt nr. 24

Nr. 24 er afløbet fra et større registreret moseområde. Der er tidligere lavet forsøg med at hæve vandstanden i mosen ved at lave punktvisse opstemninger med plader. Disse fungerer i nogen udstrækning, men vandet arbejder sig gradvist uden om opstemningerne.

Det vil være hensigtsmæssigt at lave en bedre afpropning ved afløbet fra mosen og eventuelt endnu en et stykke nedstrøms, hvor der findes et fugtigt plateau langs med vandløbet.

Adgangsforholdene på stedet er vanskelige som følge af bløde bundforhold og tilvoksning. Det kan desuden være nødvendigt at tilkøre ler eller råjord for at lave fungerende afpropninger, da der begrænsede lokale materialer til rådighed. Løsningerne bør aftales i samråd med entreprenøren, når der er klarhed om de potentielle adgangsveje.

Der er tale om et vandløb, som er omfattet af NBL §3, og der kræves derfor en dispensation herfra.

Figur 6 Afløbet fra mosen ved nr. 24 med en af de tidligere udførte opstemninger

Punkt nr. 25

Nr. 25 er en dyb grøft, der afvander et vandhul vest for stien. Overkørslen er en stenkiste, som er delvist tilstoppet, og der står således allerede frit vand på vestlig side af stien.

Det foreslås, at grøften afproppes og tilkastes på østlig side af stien, så vandspejlsniveauet i vandhullet sikres.

Figur 7 Grøften på nedstrøms side af stien ved nr. 25

Moesgaard Vildskov Område 1

Ændringer af lavninger og
strømningsveje ved lukning af
grøfter.

Signaturforklaring

- Lokal lukning af grøft (prop)
- Hel eller delvis tilkastning
- Strømningsveje - eksisterende
- Strømningsveje - editeret
- Underføringer
- ▨ Potentielle moseområder

Tegner: RRJO
Dato: 14-04-2025
Målforhold: 4000
Sagsnr.:
Printformat: A4

Moesgaard Vildskov Område 1

Fortidsminder, fredninger og beskyttet natur

Signaturforklaring

- Lokal lukning af grøft (prop)
- Hel eller delvis tilkastning
- ▨ Potentielle moseområder
- Punktfredning
- ▭ Arealfredning
- Fortidsminder (kommunale), linje
- ▭ Fortidsminder (kommunale), areal
- Beskyttede sten- og jorddiger

Beskyttede naturtyper

- ▨ Sø
- Vandløb

Tegner: RRJO
Dato: 14-04-2025
Målforhold: 4000
Sagsnr.:
Printformat: A4

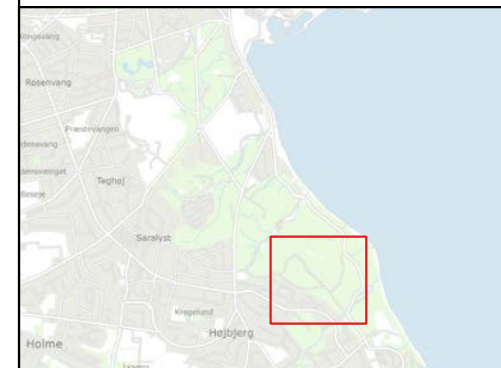

Moesgaard Vildskov Område 2

Ændringer af lavninger og
strømningsveje ved lukning af
grøfter.

Signaturforklaring

- Lokal lukning af grøft (prop)
- Hel eller delvis tilkastning
- Strømningsveje - eksisterende
- Strømningsveje - editeret
- Underføringer
- ▨ Potentielle moseområder

Tegner: RRJO
Dato: 14-04-2025
Målforhold: 4000
Sagsnr.:
Printformat: A4

Moesgaard Vildskov Område 2

Fortidsminder, fredninger og
beskyttet natur

Signaturforklaring

- Lokal lukning af grøft (prop)
- Hel eller delvis tilkastning
- ▨ Potentielle moseområder
- Punktfredning
- Arealfredning
- Fortidsminder (kommunale), linje
- Beskyttede sten- og jorddiger

Beskyttede naturtyper

- ▨ Sø
- Vandløb

Tegner: RRJO
Dato: 14-04-2025
Målforhold: 4000
Sagsnr.:
Printformat: A4

Moesgaard Vildskov Område 3

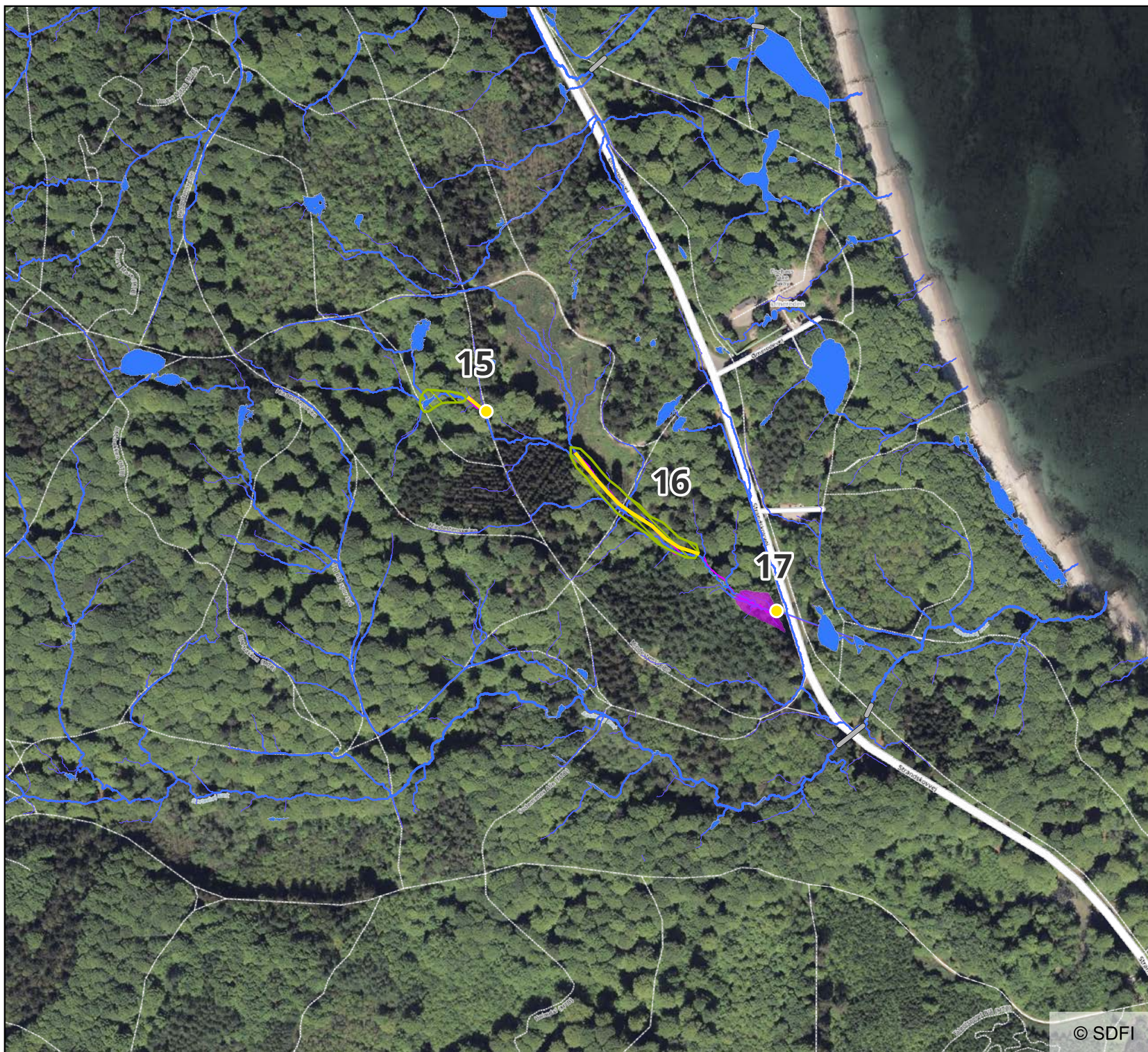
Ændringer af lavninger og
strømningsveje ved lukning af
grøfter.

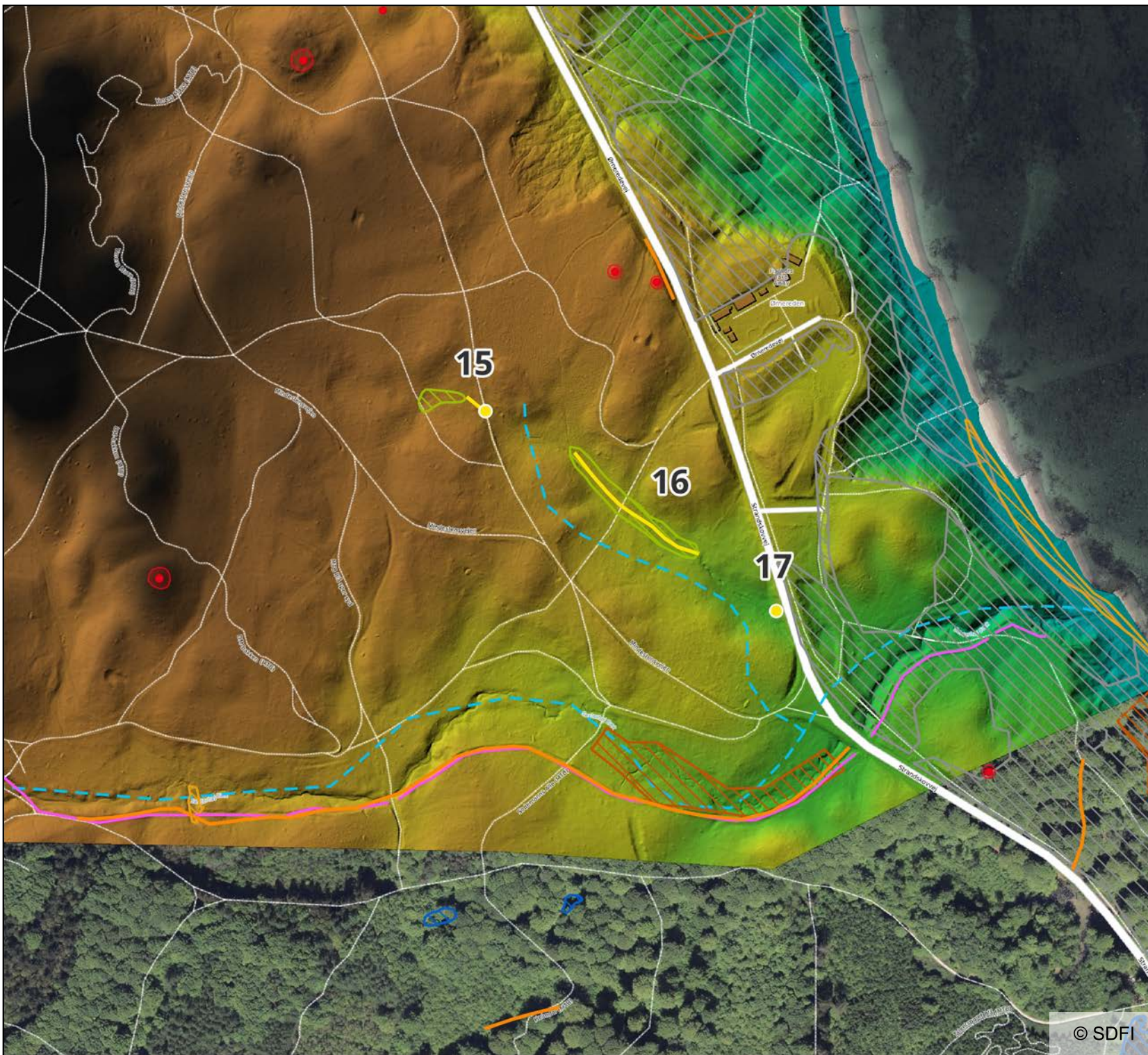
Signaturforklaring

- Lokal lukning af grøft (prop)
- Hel eller delvis tilkastning
- Strømningsveje - eksisterende
- Strømningsveje - editeret
- Underføringer
- ▨ Potentielle moseområder

Tegner: RRJO
Dato: 14-04-2025
Målforhold: 4000
Sagsnr.:
Printformat: A4

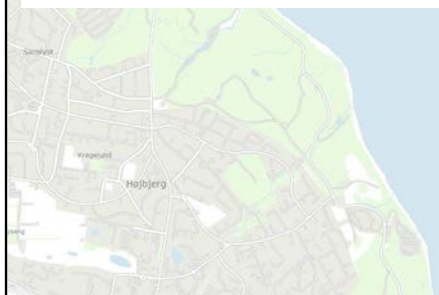

Moesgaard Vildskov Område 3

Fortidsminder, fredninger og
beskyttet natur

Signaturforklaring

- Lokal lukning af grøft (prop)
- Hel eller delvis tilkastning
- ▨ Potentielle moseområder
- Punktfredning
- ▭ Arealfredning
- Fortidsminder (kommunale), linje
- ▭ Fortidsminder (kommunale), areal
- Beskyttede sten- og jorddiger
- ▨ Lysåben natur 2016-2019
- ▨ Skovnaturtyper 2016-2019
- Beskyttede naturtyper**
 - ▨ Mose
 - ▨ Sø
 - Vandløb

Tegner: RRJO
Dato: 14-04-2025
Målforhold: 4000
Sagsnr.:
Printformat: A4

Moesgaard Vildskov Område 4

Ændringer af lavninger og
strømningsveje ved lukning af
grøfter

Signaturforklaring

- Lokal lukning af grøft (prop)
- Hel eller delvis tilkastning af grøft
- Strømningsveje - eksisterende
- Strømningsveje - editeret
- Underføringer
- ▨ Potentielle moseområder

Tegner: RRJO
Dato: 29-04-2025
Målforhold: 5000
Sagsnr.:
Printformat: A4

Moesgaard Vildskov Område 4

Fortidsminder, fredninger og
beskyttet natur

Signaturforklaring

- Lokal lukning af grøft (prop)
- Hel eller delvis tilkastning af grøft
- ▨ Potentielle moseområder
- Punktfredning
- ▭ Arealfredning
- Fortidsminder (kommunale), linje
- ▭ Fortidsminder (kommunale), areal
- Beskyttede sten- og jorddiger
- ▨ Lysåben natur 2016-2019
- ▨ Skovnaturtyper 2016-2019

Beskyttede naturtyper

- ▨ Eng
- ▨ Mose
- ▨ Overdrev
- ▨ Sø
- Vandløb

Tegner: RRJO
Dato: 29-04-2025
Målforhold: 5000
Sagsnr.:
Printformat: A4

Etape 2 lukning af grøfter i Marselisborgskovene

I 2024 blev der foretaget 27 punktlukninger primært i Fløjstrup Skov (fase 1), som en del af projektet Urban Life Circles. Projektet slutter i 2027.

I Marselisborgskovene er det primære at forbedre biodiversiteten ved hjælp af forskellige virkemidler: etablering af lysninger, veteranisering af træer for at skabe mere dødt ved og lukke grøfter for at skabe flere og større vådområder. En stor del af Marselisborgskovene er Natura 2000 område. Ved at tilbageholde mere vand i skovbunden håber vi på at lave flere elle- og askemoser og flere vandhuller til glæde for blandt andet padderne i området.

I fase 2 peges på 25 steder i den nordlige del af Marselisborgskovene, hvor der kan skabes flere moser og vandhuller ved at lukke grøfter – enten i form af punktlukninger eller lukning af større grøfte-strækninger. Vi planlægger at udføre anlægsarbejdet i perioden august 2026-maj 2027. Det er sidste fase og der planlægges ikke flere lukninger af grøfter i projektet.

Mange steder kan der skabes mere vand i skovbunden ved at lukke grøfter ved at påfylde tidligere opgravet jord på en strækning på 4-5 meter (punktlukninger) – først foretages dog en opgravning af blade og andet organisk materiale i grøften. Nogle steder vil der være behov for at tilføre ler for at lave en prop for at tilbageholde vandet. Andre steder ønsker vi at lave en mere naturlig hydrologi ved at lukke hele grøfter med tidligere opgravet jord. Det fremgår af del-beskrivelserne (vedhæftet) hvad der skal ske de enkelte steder.

Lært af erfaringerne fra etape 1, så giver det noget forskelligt om man lukker grøften over nogle få meter eller om man lukker længere strækninger. Punktlukninger skaber meget lokalt en lille prop, og her vil der hurtigt etableres en vandstuvning i form af en mindre sø. De er hurtige og billige at etablere – og der tilbageholdes vand ved at foretage et meget lille indgreb. Til forskel for disse punktlukninger, så kan tilkastning af længere grøfte-strækninger skabe en mere naturlig tilbageholdelse af vandet – og der vil over længere tid ske en vandmætning i jorden. Lukning af hele grøfter tager længere tid og er også dyrere.

Hele projektområdet ejes af Aarhus Kommune. Det berører følgende matrikler:

Matrikler:

- 34a, Marselisborg, Århus Jorder
- 28a, Marselisborg, Århus Jorder
- 22, Marselisborg, Århus Jorder
- 1e, Moesgård Hgd., Mårslet

Bilagspunkt i miljøvurderingsloven: Bilag 2 – 10f og 10g:, regulering af vandløb og dæmninger/opstuvninger af vand.

Natur og fortidsminder:

Det er meget få steder som berører § 3 beskyttet natur. Der vil blive udarbejdet selvstændig dispensation for disse områder. Mere vand i skovbunden vurderes at være positiv for udvikling af flere naturområder på sigt. Der tages hensyn til dyr og planteliv ved at anlægsfasen foretages uden for yngletiden.

Der kan være behov for at fælde mindre træer og buske langs med grøfterne for at kunne lukke grøfterne med maskiner. Det er primært unge træer af ahorn og bøg. Der fældes ikke større træer som er ældre end 100 år. Fældede træer og buske lægges i skoven som dødt ved.

Projektet berører ikke selve fredede fortidsminder men flere steder vil være indenfor fortidsmindebeskyttelseslinjen. Anlægsarbejdet vurderes ikke at kræve dispensation fra fortidsmindelinje, da det primært er grøfter som lukkes. Moesgård Museum vil ligesom med fase 1 blive orienteret om projektet.

Det kan ikke udelukkes at anlægsarbejdet i en kortere periode på op til et par dage hvert sted kan give mindre støj og lettere vibrationer. Det burde kun have betydning for skovgæsten, da der er langt til nærmeste nabo. Der opstilles skiltning i skovene under anlægsarbejdet for at informere publikum.'

Vurdering ifh. påvirkning af målsætter vandområder

Indsatserne er nøje udvalgt og planlagt med henblik på at minimere påvirkningen af skovens vandløb.

Punkterne 3–10 er beliggende i oplandet til Varna Bæk. Varna Bæk er ikke målsat i statens vandområdeplaner.

Indsatserne 10-17 afvander ikke til målsatte vandløb og heller ikke påvirker dem negativt.

Punkterne 21-25 er beliggende i vandløb som er miljømålsat. Punkt 25 er beliggende ved udløb af målsæt vandområde 05888 (Vandløb fra Enemærket). Da der ikke sker tillukning i selve vandløbet, vurderes der ikke at ske påvirkning.

Indsatserne gennemføres i eksisterende, kunstigt anlagte grøfter, som historisk er opgravet vandingsveje på terræn med henblik på at aflede vand hurtigt fra skovarealet. Grøfterne påvirker i dag den naturlige hydrologi i området. Ved at lukke grøfterne vil vandstanden lokalt hæves, hvilket bidrager til at genskabe mere naturlige vådbundsforhold i skoven.

Tiltagene forventes at forbedre forudsætningerne for udvikling af fugtige skovnaturtyper, herunder ellesump, askesump og skovmoser.

Området er desuden karakteriseret ved et kuperet terræn med flere naturlige lavninger, hvor vand naturligt samles. En tilbageholdelse af vand i disse lavninger vurderes derfor at være i god overensstemmelse med områdets naturlige hydrologiske forhold.

Lukning af grøfter i Marselisborgskovene, fase 2

Besigtigelse 20.05.26

Nummer	Beskæring ift. adgangsvej og lukning af grøft	Beskæring ift. naturområdet
1 	Fjerne småopvækst (bøg, ahorn) langs grøften Småopvækst: stammediameter < 15 cm	
2. 	Ingen fældninger, punktet ligger lige ved stien	

3. 	Fjerne ca. 4 høje ahorn + små-buske og unge træer (stammediameter op til 15 cm)	Lysne i naturområdet dvs. gøre plads til de største træer og fjerne små-opvækst
4. 	Kun lidt småopvækst af ahorn	
5. 	Fjerne 2 unge bøge(diameter 15 cm) og andet småopvækst af bøg og ahorn	Lysne omkring moser dvs. fjerne træer og buske omkring for at give lys til mosen og give mere plads til større træer omkring

6. 	Kun småopvækst(ahorn) ift. kørevej – lade de store bøg i grøften stå	Lysne omkring søen
7 	Ingen fældninger, punktet ligger lige ved stien	Lysne omkring, fjerne opvækst af ahorn
8. 	Ung ahorn omkring grøften	

9. Ikke billede da den ikke blev besigtiget	Ingen beskæring	Ingen beskæring
10. 	Ingen beskæring	Ingen beskæring
11. 	Fjerne ca. 20 mindre bøg(diameter op til 20 cm) men lade de større bøge langs grøften stå	

12.

Fjerne en del småopvækst af bøg og ahorn for at give mere lys

Lysne omkring den lille lavning

13.

Ingen fældninger, punktet ligger lige ved stien

Lysne omkring moser bagved

14. 	Nemt at komme til, men fjerne småopvækst(< 20 cm) langs grøften	Lysne omkring moser men lad de store birketræer stå
15. Ikke billede da den ikke blev besigtiget	Ingen beskæring	Ingen beskæring
16. 	Fjerne lidt opvækst af bøg langs grøften på den nordlige side af stien, fjerne noget mere bøg-opvækst på den sydlige side	

17.		Fjerne et par unge bøge (diameter < 20 cm)	
18. Frafalder			
19.		Fjerne en del småopvækst af bøg langs med grøften. Benytter samme kørevej som ved fase 1. Forstærke den lukning som blev foretaget i fase 1.	Lysne omkring mosen ved at fjerne mindre træer og buske
20.		Ingen fældning ifm. lukningen	Fjerne enkelte mindre træer af bøg og evt. e. Skal foretages manuelt da blød bund.

21.

Fjerne en del ung bøg

Lysne omkring
moseområdet

22.

Bare skrabe lidt jord sammen for at lukke 1 sted. Ingen fældning

Lysne i mosen
Dvs. fjerne ung bøg
for at fremme ask

23.

Fjerne småopvækst af bøg

Lysne omkring vandhullet

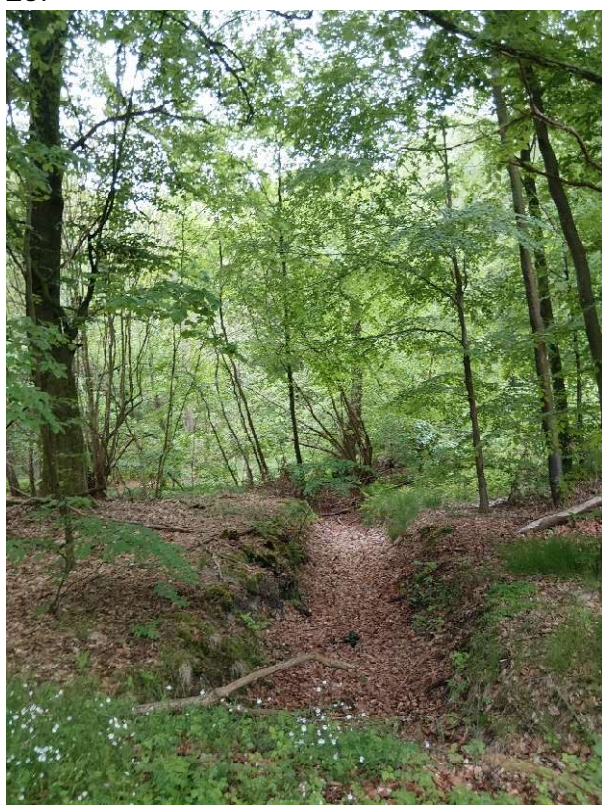
24.

Fjerne 6-7 træplader,
fælde eller veteranisere
3 bøgetræer
(diameter:30 cm)

Lysne ved at fjerne
småopvækst i mosen

25.

Ingen fældning ifm.
lukningen

Lysne i mosen

Emilie Skadkjær Pedersen

Projektleder Aarhus Kommune

06.08.2026

Arkæologisk udtalelse til høring om screeningsafgørelse af projekt om genopretning af naturlig hydroligi i Moesgaard og Fløjstrup Skove.

Museet har nu gået kortmateriale og projektbeskrivelse igennem.

Dvs. at vi har foretaget arkivalsk kontrol af ovennævnte område med det formål at lokalisere eventuelle spor efter menneskelige aktiviteter, der er omfattet af Museumslovens § 27, dvs.: Strukturer, konstruktioner, bygningsgrupper, bopladser, grave og gravpladser, flytbare genstande og monumenter og den sammenhæng, hvori disse spor er anbragt (jf. Museumslovens § 27 stk. 1).

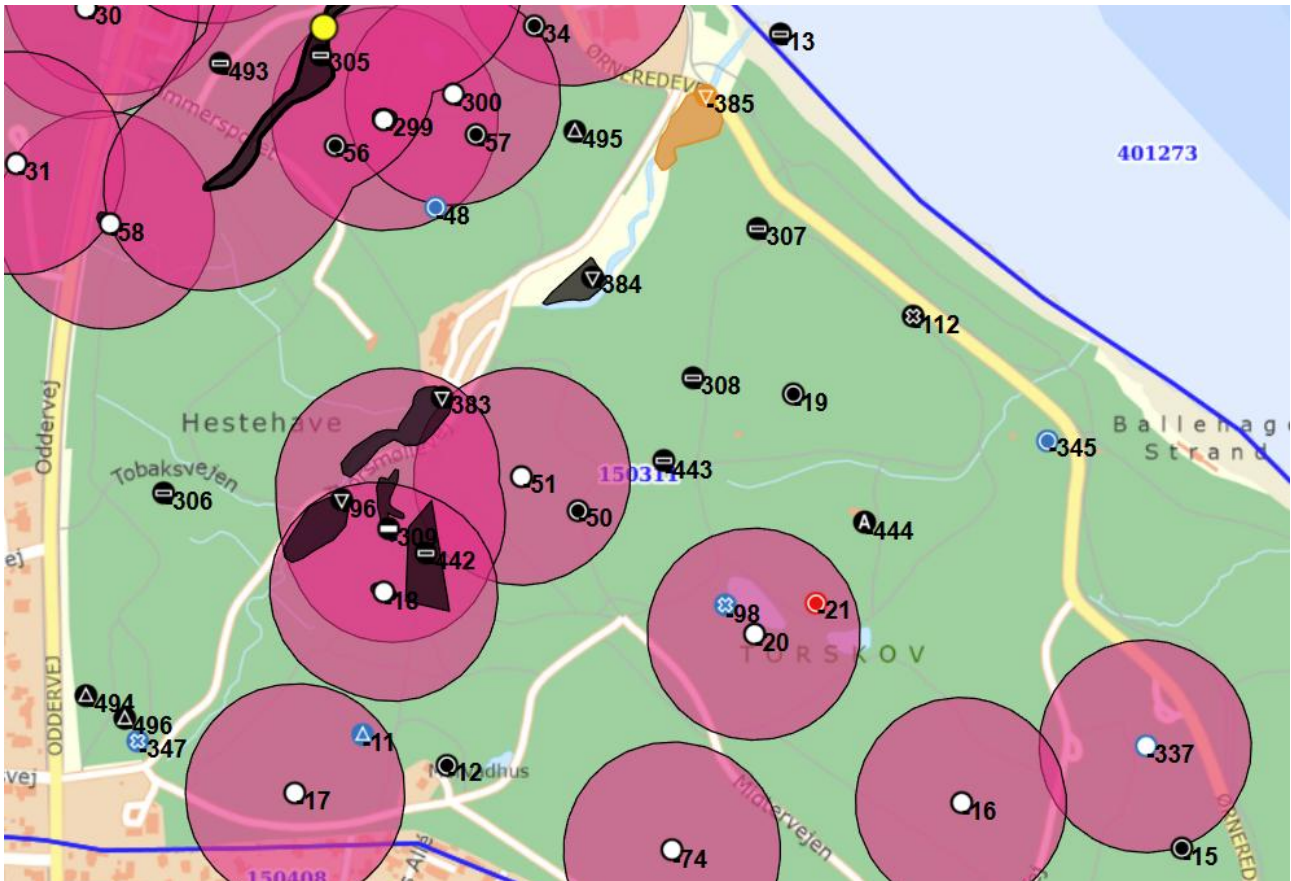
Generelt er det et kulturarvsareal og et område med utroligt mange fredede fortidsminder og beskyttelseszone-områder, men til gengæld er mange af de beskrevne initiativer ikke voldsomt omfattende.

I den i øvrigt grundige redegørelse for, hvordan de enkelte arbejdsopgaver skal løses ("Lukning grøfter etape 2 – uddybende beskrivelse"), kan det læses, at der ved lukning af grøfterne kan komme på tale at grave grøfterne op for organisk materiale og herefter tilfylde med ler eller opkastet jordmateriale langs grøfterne.

Efter en nøje gennemgang er det vores vurdering, at gravearbejder i beskyttelseszoner bør følges arkæologisk ved de grøfttilfyldninger, hvor der udføres gravearbejder.

Dvs. det drejer sig om følgende grøfttilfyldninger (grøft-nummeringen er den samme som er anvendt i det fremsendte kortmateriale) :

- Område 1, grøft 1 (et område med mange hulveje) og 3. Her anbefaler vi i øvrigt også overvågning på grøfterne 6 og 8, da de kan være rester af grøfte og damme anlagt i forbindelse med de fire vandmøller langs Skambækken, der kendes fra skriftlige kilder (se figur 1). Vandmøllerne optræder i kilder fra 1635-37, og blev anlagt som "strøm-leverandører" til forskellige, tidlige industrier (dvs. kobbermølle, stampemølle, krudtmølle og lign.). For at de kunne fungere blev der gravet forskellige af- og tilløb, damme osv.
- Område 2, grøft 14. Her er et areal, hvor der er registreret flere stenrøser – de er notorisk svære at finde, men til gengæld bevarede i skovene, hvor de til gengæld er helt forsvundet fra de dyrkede marker.

Figur 1, kortudsnit fra databasen "Fund & Fortidsminder"; vandmøllerne ses med lokalitetsnumrene -96 Pouls Mølle, -383 Thors Mølle, -384 Nymølle og -385 Varnamølle.

- Område 3, grøft 16. Her anbefales en om ikke andet så indledende overvågning, da der er tale om en relativt lang grøft.
- Område 4, grøft 19. Der er her tale om et langt og forgrenet grøftforløb gennem to beskyttelseszoner og genne to potentielle moseområder. Desuden grøft 20 samt dele af grøft 21 og 22 da der her er tale om et potentielt moseområde, dvs. større risiko for offerfund.

Det er således vores klare anbefaling, at der foretages en vurdering af varigheden af de forskellige gravearbejder, og at museet derefter udarbejder et budget for en arkæologiske overvågning.

Da der er tale om sårbare områder med et høj antal fortidsminder henstiller vi til, at der i det hele taget i forbindelse med anlægsarbejdet arbejdes så skånsom som muligt ved valgt af maskiner, kørsel osv.

Med venlig hilsen

Annemette Kjærgård
Museumsinspektør

Aarhus Kommune	
Målforshold	1:8000
Dato	22-05-2026
Udskrevet af	Carsten Monsrud

